

۸۰۰

اکوادوس

مهندسی مالی و تطابق سرسید

تألیف: محمد رضا عسگری

قیمت در مقابل تغییرات نرخ بهره به کار می رود. قیمت دارایی ها و بدھی هایی که با تغییرات نرخ بهره، تغییر می کنند، توسط تطابق سرسید اندازه گیری می شود. با استفاده از این مفهوم، مدیریت ترازنامه با محاسبه تطابق سرسید دارایی ها و بدھی از سازوکار لازم برای پوشش دھی حقوق صاحبان سهام در مقابل تغییرات نامطلوب نرخ بهره استفاده می کند:

$$DUR = \frac{\frac{P_2 - P_1}{P_1}}{\frac{r_2 - r_1}{r_1}}$$

$$\% \Delta P = -DUR(\% \Delta(1+r))$$

به عنوان مثال در صورتی که نرخ بهره از ۲۲٪ به ۲۵٪ افزایش یابد و تطابق سرسید نیز معادل ۳/۲۷ سال باشد، تغییر قیمت عبارت است از:

$$\% \Delta P = -3/27 \times 3\%$$

$$\% \Delta P = -9/8$$

بنابراین قیمت نظری دارایی مالی (ورقه قرضه) معادل ۹/۸ کاهش می یابد.

بنابراین تطابق سرسید مقیاسی است برای اندازه گیری حساسیت نرخ بهره و عاملی در تصمیم گیری است برای تعیین سود سرمایه گذاری، در مورد سرمایه گذاری های مجدد هنگامی که نرخ ها افزایش پیدا می کند و احتمال پایین آمدن سود وجود دارد می توان آن به عنوان عاملی برای گرفتن تصمیم مناسب استفاده کرد. دوره زمانی لازم برای اینکه این دو عامل همدیگر را بالا نس کنند را تطابق سرسید گویند.

مراحل محاسبه تطابق سرسید

- محاسبه ارزش فعلی هر سال اوراق قرضه و وصولی های فعلی آن. برای محاسبه نرخ کاهش، استفاده از درصد متداول سرسید اوراق قرضه توصیه می شود.

در این مقاله، به موضوع تطابق سرسید^۱ و ارتباط آن با نرخ بهره، قیمت اوراق قرضه و نرخ بهره آنها که با هم رابطه عکس دارند می پردازیم؛ علاوه بر آن، به موضوع رابطه بین حساسیت قیمت در سرسید اوراق قرضه و نرخ بهره آنها نیز اشاره می کنیم همچنین به این بحث می پردازیم که سرسیدهای طولانی تر اوراق قرضه، باعث حساسیت بیشتر نسبت به تغییرات در نرخ بهره می شوند و نرخ پایین تر کوپن اوراق قرضه باعث می شود قیمت آن در اثر تغییرات در نرخ بازار تغییر پیدا کند. و در انتها نیز کاربرد تطابق سرسید را در مدیریت ترازنامه توضیح خواهیم داد.

مقدمه

از تطابق سرسید در متون مدیریت مالی با عنوانی چون "دیرش"، "دوره انتظار" و "سرسید مؤثر" نام برده می شود و آن مفهومی است که در دهه ۱۹۷۰ و همزمان با نوسان شدید بازارهای مالی و بهیه بازارهای اوراق بهادار با درآمد ثابت و همچنین اهمیت یافتن مدیریت ریسک نرخ بهره به منظور تحلیل اوراق بهادار و تعیین استراتژی مدیریت پرتفوی طراحی شده بود، بعدها در انواع حوزه تصمیم گیری مالی مورد توجه کاربرد قرار گرفت. اولین بار مک کالی، تطابق سرسید را معروفی کرد. مک کالی با معرفی تطابق سرسید، خصوصیات اوراق مانند نحوه و مبلغ جریان های نقدی علاوه بر مفهوم سرسید در تحلیل اوراق بهادار وارد کرد تا اعلام تطابق سرسید ناظر بر تمام جنبه های اوراق باشد. تطابق سرسید، فنی است که تاثیر تمام ویژگی های اوراق را بر سرسید اندازه گیری می کند. تطابق سرسید یک ورقه بهادر در تعریف کلاسیک آن، میانگین وزنی زمانی است که جریان های نقدی تنزیل شده دریافت می شود. برای محاسبه تطابق سرسید، مجموع جریان های نقدی تنزیل شده با اعمال شاخص زمان بر قیمت اوراق تقسیم می شود.

تطابق سرسید به عنوان معیاری برای اندازه گیری ریسک

دوره زمانی	جریان نقدی	عامل تزریل = ارزش فعلی	عامل تزریل = $(1+i)^{-n}$	دوام
۷۲/۷۳	۰/۹۰۹	۸۰	۱	
۶۷/۱۲	۰/۸۲۶	۸۰	۲	
۶۰/۱۱	۰/۷۵۱	۸۰	۳	
۵۶/۶۴	۰/۶۸۲	۸۰	۴	
۶۸۲/۰۱	۰/۶۸۳	۱۰۰۰	P=۹۳۶/۶۰	۵

مفهوم تطابق سرسید اهمیت زیادی دارد. نخست اینکه برای اندازه گیری عمر اوراق قرضه معیار مناسبی است. دوم، این مدت زمان در استراتژی های اینمنی یا مصون سازی اوراق قرضه عامل مهمی به حساب می آید. سوم، با توجه به دوره بازیافت سرمایه می توان حساسیت اوراق قرضه نسبت به تغییرات نرخ بهره را

تطابق سرسید و نرخ بهره

تطابق سرسید و نرخ بهره اوراق قرضه با هم رابطه معکوس دارند، یعنی هر قدر نرخ بهره بیشتر باشد، تطابق سرسید کمتر و حساسیت قیمت اوراق قرضه نیز کمتر می شود. این بدان سبب است که دارنده اوراق قرضه یا بهره زیاد، در نخستین سالهای انتشار اوراق قرضه، جریانات نقدی بیشتری دریافت می کند.

تطابق سرسید و تاریخ سرسید

رابطه بین تطابق سرسید و تاریخ سرسید اوراق قرضه بسیار پیچیده است، ولی به عنوان یک قانون کلی، هرچه مدت زمان تا سرسید بیشتر باشد دوره بازیافت و نوسان قیمت اوراق قرضه بیشتر خواهد شد. این رابطه بر مبنای استنباط شهودی قرار دارد، زیرا هر قدر مدت زمان تا سرسید بیشتر باشد، سرمایه گذاری باید مدت بیشتری متظر بماند تا دست کم بخشی از جریانات نقدی حاصل از اوراق قرضه را بدست آورد.

نرخ بازده تا سرسید

نرخ بازده تا سرسید آخرین عاملی است که بر تطابق سرسید و حساسیت اوراق قرضه اثر می گذارد. بین تطابق سرسید، حساسیت اوراق قرضه و نرخ بازده تا سرسید رابطه معکوس وجود دارد. یعنی قدر نرخ بازده تا سرسید بیشتر باشد، تطابق سرسید و حساسیت اوراق قرضه کمتر خواهد شد، و عکس آن هم درست است. برای این رابطه می توان از نوعی استدلال شهودی استفاده کرد. نرخ بازده تا سرسید چیزی نیست مگر نرخ تزریلی که بدان وسیله ارزش فعلی اوراق قرضه را محاسبه می کنند. هر قدر این نرخ تزریل افزایش یابد، ارزش فعلی جریانات نقدی که در آینده به دست می آید، کمتر خواهد شد. (هم از نظر قدر مطلق و هم در رابطه با ارزش فعلی نخستین دسته از جریانات نقدی). از این رو، "وزن های" نسبی جریانات نقدی که در فاصله دورتر قرار دارند در معادله مربوط به محاسبه تطابق سرسید کمتر می شود و طبق تعریف واژه تطابق سرسید کاهش می یابد، و به همین گونه، می توان استدلال کرد که با افزایش تطابق سرسید اوراق قرضه کاهش می یابد، زیرا هر قدر زمان دریافت جریانات نقدی دورتر باشد، ارزش فعلی آنها کمتر خواهد شد (و نمایانگر کسری کوچکتر از قیمت اوراق قرضه خواهد بود). بنابراین زمانی که مقدار افزایاد است، حساسیت قیمت اوراق قرضه نسبت به تغییرات کمتر می شود.

مقایسه ارزش در معرض خطر و تطابق سرسید

تطابق سرسید تعابیر مختلفی در مدیریت ریسک دارد از جمله:

● تطابق سرسید کشش قیمت است که بیانگر درصد تغییر قیمت در مقابل یک درصد تغییر در نرخ بهره است. تطابق سرسید بیشتر به منزله ریسک بیشتر است.

● تطابق سرسید نقطه عطف زمانی در هر ورقه بهادر است که در آن زمان، جریان های نقدی که مجدد سرمایه گذاری

می شود، دقیقاً برابر ارزش فعلی سایر جریان های نقدی در آینده است. ارزش در معرض خطر^۱ معیاری آماری برای اندازه گیری زیان های احتمالی پرتفوی است. ارزش در معرض خطر، ریسک رابه صورت کمی و مفهومی اندازه گیری می کند و به عبارت دیگر این روش مبلغی از ارزش پرتفوی را که انتظار می رود ظرف یک دوره زمانی مشخص و با درجه احتمال معینی از دست رود را اندازه گیری می کند.

۱- ارزش در معرض خطر علاوه بر این که حساسیت قیمت ورقة قرضه را نسبت به تغییر نرخ بهره اندازه گیری می کند، سطح نوسان نرخ بهره را نیز در محاسبات قرار می دهد. بدون توجه به سطح نوسان نرخ بهره، ممکن است که تطابق سرسید یک ورقة قرضه سالها نسبتاً ثابت باشد اما ریسک واقعی به دلیل نوسان بالا، افزایش یافته است. به عنوان مثال، در نیمة دوم سال ۱۹۹۸ تطابق سرسید یک ورقة قرضه نسبتاً ثابت بود. در حالی که بحران بازارهای بربل و روسیه و افزایش ریسک بازار، در تطابق سرسید دیده نمی شود.

۲- تطابق سرسید فقط انتقال موازی در منحنی بازده را مدنظر قرار می دهد. در حالی که ارزش در معرض خطر هرگونه تغییر در شکل منحنی بازده را ملاحظه می کند. تعبیر این جمله آن است که تطابق سرسید به عنوان یکی از ابزارهای اندازه گیری ریسک، ستاریوهای احتمالی نرخ بهره را در نظر نمی گیرد. به عنوان مثال در صورت مقایسه یک ورقة قرضه با سرسید ۱۱۰۵ با تطابق سرسید ۴/۷۸ سال با پرتفوی مشکل از دروغه قرضه که ۸۸٪ پرتفوی ورقة قرضه ای است با سرسید ۵۰٪ و تطابق سرسید ۵/۵ سال و ۱۲٪ باقی مانده پرتفوی در ورقه قرضه دیگری با سرسید ۱۱/۲۷ و تطابق سرسید ۱۳/۸ سال خواهیم دید که تطابق سرسید پرتفوی سرمایه گذاری نیز ۴/۷۸ سال است. این در حالی است که ارزش در معرض خطر با سطح احتمال ۹۵٪ برای ورقة فعلی پرتفوی اوراق قرضه است.

در صورتی که منحنی بازده فقط شیفت موازی داشته باشد، ۲۰٪ کاهش (۱۰/۴ = ۰/۵۲ = ۰/۲۰٪) در ریسک مشاهده نمی شود.

۳- تطابق سرسید به طور مؤثر نمی تواند ریسک کل پرتفوی را در صورتی که پرتفوی مشکل از اوراق قرضه هایی از ارزهای مختلف (در منحنی بازده متفاوت) باشد را اندازه گیری کند. تطابق سرسید نمی تواند همبستگی میان نرخ های ارز را در منحنی های بازده متفاوت اندازه گیری کند در این حالت، در صورتی که بخواهیم کل تطابق سرسید پرتفوی را محاسبه کنیم در محاسبات فرض ضمی مبنی بر اینکه منحنی های بازده کاملاً همبسته اند، قرار داده ایم. این فرض موجب می شود که به دلیل عدم همبستگی کلیه یا پرخی از اجراء پرتفوی با یکدیگر ریسک

خواهد بود:
 ارزش منابع - ارزش مصارف = ارزش خالص
 تطابق سرسید ریالی منابع - تطابق سرسید ریالی مصارف =
تطابق سرسید ریالی ارزش خالص
 اگر تطابق سرسید ریالی مصارف از تطابق سرسید ریالی منابع پیشتر باشد، آن گاه تطابق سرسید ریالی ارزش خالص مثبت خواهد بود. یعنی با کاهش نرخ بازده یا تورم، ارزش خالص افزایش خواهد یافت و اگر نرخ بازده یا تورم افزایش یابد، ارزش خالص کاهش خواهد یافت. از طرف دیگر، اگر تطابق سرسید ریالی مصارف کمتر از تطابق سرسید ریالی منابع باشد، آنگاه تطابق سرسید ریالی ارزش خالص منفی خواهد بود. در این حالت با افزایش نرخ بازده یا تورم، ارزش خالص نیز بالا خواهد رفت و با کاهش نرخ بازده، ارزش خالص پایین خواهد آمد.
 هدف مدیریت ترازنامه بهینه سازی از طریق حداکثر نمودن بازدهی و به حداقل رساندن ریسک می باشد. اتخاذ استراتژی مناسب در مدیریت ترازنامه در مورد بازدهی تنها یک سیاست و آن نیز حداکثر نمودن حاشیه سوددهی خالص است. در مورد ریسک سیاست های مختلفی را می توان تدبیر کرد که حداقل سه سیاست می باشد و این سیاست های نیز بستگی به انتظارات تصمیم گیرندگان درباره نرخ بازدهی و تورم دارد. سیاست های مذکور در

بالاتر برآورده شود. ارزش در معرض خطر می تواند ریسک کل پرتفوی را با در نظر گرفتن همبستگی میان منحنی های بازده محاسبه نماید.

۴- تطابق سرسید فقط ریسک نرخ بهره در کل ریسک
 پرتفوی را مدنظر قرار می دهد و به ریسک کل پرتفوی باشد بی توجه است. یکی از اجزای مهم در ریسک کل پرتفوی گرفتن نوسان نرخ ارز و همبستگی آن با نرخ های بهره، ریسک نرخ های ارز را نیز در محاسبه ریسک پرتفوی با درآمد ثابت وارد می کند.

۵- ارزش در معرض خطر با تفسیر دقیق ریسک، راه را برای اندازه گیری زیان احتمالی درافق زمانی مشخص سطح احتمال معین هموار می سازد.

۶- تطابق سرسید فقط در طیف خاصی از ابزارهای مالی کاربرد دارد و امکان به کار گیری آن در انواع پرتفوی سرمایه گذاری و طبقات مختلف دارایی های مالی وجود ندارد.

استراتژی های مصنون سازی و تطابق سرسید

در استراتژی های مصنون سازی دنبال این هستیم که ریسک نرخ بازدهی، یعنی تقاضت ارزش منابع و مصارف، را به حداقل بر سانیم. از آنجا که تطابق سرسید ریالی، جمع پذیر است، ریسک واقعی ترازنامه یا تطابق سرسید ریالی ارزش خالص، تقاضت بین تطابق سرسید ریالی منابع و تطابق سرسید ریالی مصارف



و نرخ بهره بازار است لذا باید اطلاعاتی برتر از هر یک از این متغیرها را ارائه نماید. تطابق سرسید موجبات طرح و تصمیم گیری هایی دقیق تر جهت استراتژی های پیچیده تر قرضه را فراهم می نماید. یک چنین استراتژی شامل زمانبندی ورودی و خروجی های جریان نقدي سرمایه گذاری ها در زمانی معین در آینده می باشد. اگر به عنوان مثال با افزایش نرخ های بهره ارزش پرتفوی قرضه کاهش می باید ولی فرصت نیل به بازده سرمایه گذاری مجدد بالاتری نیز برای نیل به جریانات ورودی فراهم می شود. و در زمان کاهش بهره ارزش پرتفوی افزایش یافته ولی فرصت نیل به بازده سرمایه گذاری مجدد کاهش خواهد یافت. با مرتب ساختن تصمیمات سرمایه گذاری ها به دوره قرضه مدیر پرتفوی قادر به بهره گیری از این نیروهای موجود جهت تضمین نیل به پیامدهایی ضروری خواهد بود. به این استراتژی آینم سازی گویند و توسط شرکت های بیمه، صندوق های بازنشستگی و سایر مدیران پول نهادی به کار گرفته می شود تا پرتفویشان را در قبال تحلیل رفتنه دلیل تغییرات بهره مصون نمایند گرچه قرضه های بلندمدت تر نسبت به قرضه های کوتاه مدت تراز حساسیت قیمتی بیشتری برخوردارند ولی تضمینی از اینکه نرخ های بلندمدت و کوتاه مدت بهره نیز به طوری معادل با هم حرکت خواهند کرد وجود ندارد.

1-Duration

۲- به لحاظ اینکه تطابق سرسید از مفاهیم مالی و برگرفته از فرهنگ غربی می باشد در این مقاله از اوراق قرضه استفاده شده است. هرچند به لحاظ حذف عملیات ربوی از نظام اقتصادی، اوراق قرضه وجود ندارد لیکن در سال های اخیر اوراق مشارکت باب شده و به نظر می رسد با توجه به توسعه بازار سرمایه استفاده از این اوراق و کاربرد مفاهیم فوق الاشاره اهمیت خود را بازیابد.

3-Value at Risk

4- Immunization Strategy

5-Asset Sensitivity Strategy

6-Liabilities Sensivity Strategy

مورد ریسک و حساسیت ریسک می تواند در نظر گرفته شود.
اگر ریسک ترازنامه را به صورت زیر بیان کیم:

$$\alpha = \alpha A - \alpha L$$

ریسک خالص =

ریسک مصارف =

ریسک منابع =

در صورتی که انتظارات ما از تورم به صورت زیر باشد

سیاست های مربوطه را اتخاذ خواهیم نمود:

۱- تصور کنیم که تورم کاهش می باید.

۲- تصور کنیم که تورم بالا می رود.

۳- تصور مادر مورد آینده مبهم باشد.

حال برای بیان سیاست های مربوط به ریسک در حالت های مختلف انتظارات از رابطه زیر استفاده می کنیم:

$$DE = DA - DL$$

تطابق سرسید ریالی خالص =

تطابق سرسید ریالی مصارف =

تطابق سرسید ریالی منابع =

حالات های مختلف مربوط به انتظارات نرخ بازده و تورم را به

صورت زیر می توان خلاصه کرد:

اگر نسبت به تغییرات نرخ بازده و تورم انتظار خاصی نداشته باشیم یا بی طرف و خشن باشیم ایده آن است که:

$$DE = 0 \quad DA = DL$$

یعنی تطابق سرسید دارایی ها باید از تطابق سرسید بدھی ها

بیشتر باشد. این استراتژی، تحت عنوان استراتژی مصون سازی معرفه شده است.

۱- اگر انتظار داشته باشیم که نرخ بازده و تورم کاهش باید، ایده آن

آن است که:

$$DE > 0 \quad DA > DL$$

یعنی تطابق سرسید دارایی ها باید از تطابق سرسید بدھی ها

بیشتر باشد. این استراتژی، تحت عنوان استراتژی حساسیت دارایی ها معرفه شده است که بر اساس آن باید منابع کوتاه

مدت بیشتری جمع آوری شود یا اینکه، دارایی های بلندمدت

نقش مهمتری در دارایی ها داشته باشد.

۳- اگر انتظار داشته باشیم که نرخ بازده و تورم افزایش باید،

ایده آن است که:

$$DE < 0 \quad DA < DL$$

یعنی تطابق سرسید دارایی ها باید از تطابق سرسید بدھی ها

کمتر باشد. این استراتژی حساسیت بدھی ها معرفه شده است که

براساس آن باید منابع بلندمدت بیشتری جذب شود، یا اینکه نقش

و اهمیت دارایی های کوتاه مدت افزایش باید.

نتیجه گیری

تطابق سرسید معیار قضاؤت در خصوص حساسیت قیمت

قرضه به تغییرات نرخ بهره است چون تطابق سرسید شامل

اطلاعاتی در خصوص متغیرهایی متعدد نظری سرسید، نرخ کوپن

منابع

فارسی:

(۱) جزووه های منتشر نشده درسی آفای دکتر عبده تبریزی.

(۲) ارزش در معرض خطر، فرهاد حنیفی، نشریه سرمایه شماره ۱

انگلیسی:

1) Duration & Convexity and Other Bond Risk Measure
Frank J. Fabozzi/May - 1990

2) WWW.Staff.city.au.uk Dr. Javier Coto Martines

3) WWW.Swecollege.com Risk Assessment and Management Chapter 21 - 2003/ south - western Burton Thomson

4) Invesment William f. Sharp pp469-496

بولتن

سرمایه‌گذاری از سهام

ARYA SAHM
Economic Research Co.

معرفی و تحلیل فرصت‌های سرمایه‌گذاری در بورس

تحلیل و پیش‌بینی بازار سهام، اقتصاد کلان و اقتصاد سیاسی

تحلیل اقتصاد بین‌الملل و بازارهای جهانی (نفت، ارز، فلزات و ...)

تحلیل شرکتها و صنایع بورسی

تحلیل و پیش‌بینی بازار سهام

تحلیل و پیش‌بینی بازار سهام

تحلیل و پیش‌بینی اقتصاد

تحلیل و پیش‌بینی سیاسی

Economic Politic

Analysis

Stock Market Analysis & Forecasting

a s a h m .

معرفی فرصت‌های
سرمایه‌گذاری در بورس

BOURSE Forecasting
در بورس

آدرس: تهران، خیابان شریعتی، قابوک

کوچه سجاد، پلاک د، طبقه سوم، واحد ۸

تلفن: ۰۲۶۳۵۷۳۴۲ - تلفکن: ۰۲۶۰۱۸۷

www.aryasahm.com